

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філології

ЛІНГВОПРАГМАТИКА ТА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Дніпро 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філології

ЛІНГВОПРАГМАТИКА
ТА
ЛІНГВОДИДАКТИКА

ДНІПРО 2023

Лінгводидактика та лінгвопрагматика: збірник наукових праць/ за загальною ред. доц. О. В. Назаренко. Дніпро: ПП Вахмістров О. Є., 2023. 158с.

Розглянуто на засіданні кафедри філології

Протокол № 10 від 13.02.2023р.

Схвалено науково-методичною радою факультету обліку і фінансів

Протокол № 5 від 20.02.2023р.

Схвалено науково-технічною радою ДДАЕУ

Протокол № 4 від 23.03.2023р.

Рецензенти:

Майборода Н. Г. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДНУ імені Олеся Гончара;

Мамчич І. П. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри підготовки іноземних громадян ПДАБА;

Семак Л. А. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології ДДАЕУ.

У збірнику подано наукові статті, присвячені вивченню теоретичних та практичних аспектів викладання мови та її використання у різних комунікативних ситуаціях. Автори пропонують нові підходи до вивчення мови та її викладання з використанням сучасних технологій та методик, а також звертають увагу на необхідність врахування культурних та соціальних особливостей мовних спільнот. Збірник містить цікаві та актуальні матеріали для викладачів мови, лінгвістів та усіх, хто цікавиться проблемами лінгводидактики та лінгвопрагматики.

УДК 821.161.2

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ОГЛЯД ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Шейнак Катерина Олександрівна
викл. каф. філології ДДАЕУ

*У статті представлені результати зарубіжних джерел, присвячених опису методів та технологій навчання у вищій школі. Опис освітніх методів та технологій здійснено у контексті основних тенденцій – активізації навчання, створення спеціальних середовищ та цифровізації освіти. Розкрито такі методи та технології навчання як змішане навчання, “перевернутий урок”, навчання, засноване на подіях, сценарне навчання; описано практику створення в освітніх організаціях екологічного та “розумного” середовища, використання штучного інтелекту. Зроблено висновки про можливості використання описаних освітніх методів та технологій у вітчизняній освіті. **Ключові слова:** методи, технології, вища школа, зарубіжні джерела, освіта.*

Вступ. Інноваційні зміни у вищій освіті, які проявляються у трансформації його цільових, смислових та ціннісних компонентів, спостерігаються сьогодні у всьому світі. Сучасна освіта дедалі більше стає активною, практикоорієнтованою, неформальною та дистанційною. Головним призначенням вищої освіти стає формування у студентів готовності до самостійних і ефективних дій в умовах навколишнього середовища, що динамічно змінюється, високою невизначеністю і необхідністю постійно адаптуватися. Зростає актуальність вивчення та розробки нових освітніх методів та технологій, які дозволяють трансформувати вищу освіту, підвищувати її ефективність та гнучкість.

Наукова проблема статті полягає в готовності використовувати сучасні методи та технології навчання викладачами та сприйняття з боку студентів.

Актуальність. Без використання сучасних технологій вже неможливо уявити освітній процес, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства. Роль інформаційно-комунікативних технологій у забезпеченні сучасної якості освіти розглядається як ключовий елемент розвитку сучасної вищої школи.

Аналізом дослідження є освітні методи та технології навчання у вищій школі. У зв'язку з цим інтерес представляє вивчення та опис зарубіжного досвіду застосування освітніх методів та технологій, оскільки зарубіжний досвід професійної освіти відрізняється від української системи вищої освіти як в організаційному, так і в технологічному та методичному аспектах. Таке дослідження дасть уявлення про можливості та перспективи розвитку освітніх технологій у вітчизняній освітній практиці, дозволить збагатити її, сприятиме інтеграції української освіти у світовий освітній простір.

Метою статті виступає аналіз зарубіжних джерел, присвячених опису методів та технологій навчання у вищій освіті. **Завданнями дослідження** виступали: підбір та систематизація джерел, що розкривають практики використання сучасних методів та технологій навчання у вищій освіті; опис основних сучасних технологій, що використовуються в практиці зарубіжної вищої освіти; формулювання висновків щодо можливостей та перспектив використання описаних методів та технологій у вітчизняній освіті.

Наукова новизна. У статті відображено аналіз зарубіжних публікацій з такої проблематики: ознаки та властивості освітніх технологій; підходи до вибору підстав для класифікацій освітніх технологій; можливості освітніх технологій у формуванні академічної, комунікативної та професійної компетентності спеціаліста; критерії для оцінки ефективності їх застосування у вузівській освітній практиці; готовність вузівських викладачів до розробки та впровадження освітніх технологій. Іноземні автори віддають перевагу оцінці масштабів поширення цифрових освітніх технологій (у межах освітньої організації та за її межами), мірою прийняття студентами освітніх технологій та їх ефективності через вплив на підвищення якості освітніх результатів.

Матеріал статті. У зарубіжній освітній практиці питанням застосування інноваційних методів та технологій навчання приділяється значна увага. Особливо актуальним питанням застосування нових ефективніших методів і технологій у контексті таких загальносвітових тенденцій як глобалізація освіти

та цифровізація освіти (що знайшло вираження, насамперед, у появі та розвитку масових онлайн-курсів).

Проведений аналіз зарубіжних джерел, присвячених зарубіжній освітній практиці, дозволяє констатувати, що у використанні методів та технологій навчання у вищій освіті спостерігаються три основні тенденції, які взаємодоповнюють одна одну та формують майбутній образ вищої освіти: ширше використання методів активного навчання, що дозволяють урізноманітнити освітній процес та домогтися залучення студентів у різні види освітньої активності; створення спеціальних середовищ в освітніх організаціях, що дозволяють створювати можливості для нелінійних сценаріїв навчання та створення індивідуальних освітніх траєкторій; цифровізація освіти, що виражається в дедалі активнішому використанні штучного інтелекту та різних девайсів в освітньому процесі.

Описуючи методи активного навчання, необхідно розпочати з того, що цей термін найбільше відповідає визначенню “навчання в дії”. Методи активного навчання включають широкий набір різноманітних способів організації різних видів діяльності студентів, що забезпечують формування необхідних умінь і навичок, а також здатності самостійно ухвалювати рішення і діяти в різних ситуаціях.

Зарубіжні джерела, що описують сучасні активні методи навчання у вищій школі, описують різні набори таких методів [13, 14, 15]. Наприклад, у доповіді Відкритого університету про інноваційну педагогіку [13] у якості сучасних активних методів навчання описані змішане навчання (Blending learning), перевернутий клас (flipped classroom), “навчання, що базується на подіях” (Event-based learning) та ін. До цього списку можна додати методи розвитку критичного мислення (critical thinking), навчання на основі сценаріїв (Scenario-Based Learning) та ін.

Охарактеризуємо перелічені методи та технології навчання у вищій школі докладніше.

Модель змішаного навчання є способом організації освітнього процесу, заснованого на інтеграції очного та інтерактивного навчання. При реалізації моделі змішаного навчання освітні установи використовують різні способи поєднання онлайн-навчання з модернізованою класно-урочною системою, що виявляється у скороченні традиційних аудиторних занять, оптимізації самостійної роботи студентів, широкому використанні проєктних форм роботи [4]. Незважаючи на широкий спектр можливих способів та форматів реалізації змішаного навчання, для нього характерні такі риси: наявність мультимедійного контенту, що забезпечує доступ до навчальної інформації в режимі 24/7, можливість орієнтувати цей контент на різні потреби та можливості учнів, поєднання офлайн та онлайн-навчання. Використання змішаного навчання дозволяє зробити освітній процес більш індивідуалізованим, що відповідає потребам усіх зацікавлених сторін, що зрештою підвищує ефективність навчання загалом [1].

Технологія “перевернутого класу” (flipped classroom) в зарубіжних джерелах часто реалізується в рамках моделі змішаного навчання (Blending learning). Логіка навчання при використанні цієї технології будується на розгортанні / перевертанні традиційної класно-урочної системи: вивченню нового матеріалу на занятті передуює самостійне опрацювання матеріалу студентами вдома [3, с.49]. На перше місце виходить якісна організація самостійної пізнавальної діяльності учнів, що передуює аудиторним формам роботи з викладачем. Закономірно, що такий спосіб організації навчання пред’являє особливі вимоги до організації освітнього процесу, ролям викладача та студента, приводить до підвищення відповідальності здобувачів за результати навчання [7, 10].

Серед методів активного навчання виділяється також навчання, засноване на подіях (Event-based learning), описаний, наприклад, у роботах Uotila P., Numento T., G. Higginbotham, та ін [9, 11]. Технологія використання навчання на основі подій передбачає цілеспрямоване використання різних реальних та

онлайн-подій для розвитку необхідних умінь та навичок, формування емоційно-ціннісного ставлення до об'єктів та діяльності, розвитку пізнавальних інтересів студентів. За участь в освітніх заходах здобувачі отримують можливість вибирати власну стратегію поведінки та навчання, а саме формулювати цілі участі у події, визначати ступінь залучення до різних видів активності, вибирати формат участі, вибудовувати необхідні комунікації, оцінювати результати участі у події, давати оцінку власним досягненням та проєктувати нові освітні та особисті цілі [2]. Навчання на основі подій може набувати різноманітних форм. Наприклад, на практиці Відкритого університету реалізуються такі види освітніх подій як: спільні події (ярмарки, свята); події щодо створення знань (бібліоблиці, вікторини); медіа-події (перегляд телевізійних трансляцій, використання відеоресурсів, участь у театральних та культурних подіях [13].

Технологія розвитку критичного мислення (*critical thinking*) широко використовується в зарубіжній освітній практиці як спосіб генерації суджень, що використовується для аналізу фактів та подій та формулювання обґрунтованих висновків. Володіння навичками критичного мислення демонструє здатність студента формулювати обґрунтовані оцінки, коректно інтерпретувати, застосовувати результати до завдань із реальної практики. Незважаючи на те, що технологія розвитку критичного мислення набула широкого поширення в зарубіжній освітній практиці, потенціал цієї технології високий і в реальних умовах, оскільки дозволяє використовувати широкий набір конкретних прийомів розвитку розумової активності студентів та розвивати аналітичні та творчі здібності.

Ще однією освітньою технологією, яка має високий потенціал для вищої освіти, є навчання на основі сценаріїв (*Scenario-Based Learning*).

Технологія навчання на основі сценаріїв має на увазі таку організацію змісту та процесу навчання, при якій акцент переноситься на контекст, а зміст стає варіативним та створюється в процесі самого навчання. Для реалізації навчання на основі сценаріїв проєктується контекст-сценарій, що сприяє

формуванню необхідних умінь та компетенцій. Навчання на основі сценарію передбачає проходження здобувачами певного сюжету, зазвичай заснованого на погано структурованій чи складній проблемі, у межах якої необхідно застосувати наявні знання та виявити необхідні якості. Можливості нелінійного розвитку подій, ситуація вибору, залежність ефективності навчання від результатів, отриманих на попередніх етапах, робить навчання, засноване на сценарії, ефективним в освітньому процесі вищої школи, оскільки дозволяє наблизити навчання до реальної професійної практики.

Практика використання навчання на основі сценаріїв у вищій освіті описана у роботах Е.Р. Errington (представлені ідеї для сценарного навчання у вищій освіті), Р. Grossman (реалізація навчальних сценаріїв в електронному освітньому середовищі) та ін [5, 6].

Звернемося до другої тенденції вищої освіти, пов'язаної з трансформацією освітніх технологій та методів – створення спеціальних середовищ в освітніх організаціях, що підтримують інноваційні освітні практики. Такі спеціально організовані середовища мають різні назви – екологічне середовище (ecosystem) освітньої установи, “розумне середовище” (smart learning environment) та ін.

Основною функцією екологічного середовища є створення оптимальних умов підтримки навчання як у фізичному, так і в інформаційному плані. Високий рівень розвитку екологічного освітнього середовища освітньої установи визначається в зарубіжних джерелах як “розумне середовище”, яке не тільки дозволяє здійснювати ефективне навчання та розвиток, а й підтримує інновації. Розумне середовище навчання включає також функції, що сприяють залученості, ефективності та результативності [8].

Третя тенденція, що визначає розвиток освітніх технологій у вищій школі – цифровізація освіти. Незважаючи на те, що інформаційнокомунікаційні технології для освітніх цілей використовуються вже третє десятиліття, цифровізація як тенденція ще не вичерпала своїх можливостей, а інформаційні технології дедалі глибше проникають у освітню діяльність.

Серед актуальних напрямів розвитку інформаційних технологій в освітньому процесі вищої школи зарубіжні дослідники вказують на використання штучного інтелекту (artificial intelligence), використання різних девайсів та гаджетів в освітньому процесі тощо. Штучний інтелект як загальний термін для опису низки технологій і методів, таких як машинне навчання, обробка природної мови, інтелектуальний аналіз даних, нейронні мережі або алгоритми набуває все більшого поширення у вищій освіті. На сьогодні за допомогою штучного інтелекту в освіті вирішується ряд завдань, пов'язаних з обробкою та аналізом даних, такі як складання прогнозів (наприклад, прогнозування успішності), формування індивідуальних освітніх траєкторій, складання розкладів та навчальних планів, моделювання академічних процесів та ризиків (наприклад, ризику відрахування студентів), адаптація навчального середовища під запити здобувачів, підтримка освітніх курсів та ін [16].

Висновки. Проведений аналіз зарубіжних джерел, присвячених опису та аналізу практики використання сучасних методів та технологій навчання у вищій школі, дозволяє зробити низку висновків. Цифровізація, активізація та створення спеціальних середовищ формують образ освіти майбутнього, в якому акцент зміщується на постійне та активне освоєння знання. Змішане навчання поступово стає домінуючою освітньою моделлю, а освітні технології будуть орієнтовані більше на створення умов та підтримку активності, ніж на систематичне та послідовне навчання із заздалегідь спрогнозованим результатом. Описані у цій статті освітні методи та технології можуть бути ефективно реалізовані у вітчизняній освітній практиці. Найбільш перспективними з них є, на наш погляд, методи, що підтримують змішане навчання, такі як технологія перевернутого уроку та технологія освітньої події.

Перспективи подальших досліджень будуть доцільними так як сучасна освіта дедалі більше стає активною та дистанційною. Зростає актуальність подальшого вивчення нових освітніх методів та технологій та використання їх на практиці.

Література:

1. Нагаева И.А. Смешанное обучение в современном образовательном процессе: необходимость и возможности // *Отечественная и зарубежная педагогика*. 2016. № 6. С. 56 – 67.
2. Прохорова М.П., Ваганова О.И. Проектирование и реализация образовательного события в профессиональной подготовке будущих менеджеров // *Вестник Мининского университета*. 2019. Т.7. №1.
3. Bergmann J., Sams A. *Flip your Classroom. Reach Every Student in Every Class Every Day*. U.S.A.: International Society for Technology in Education, 2012.
4. Dziuban, C., Graham, C.R., Moskal, P.D. et al. Blended learning: the new normal and emerging technologies. *International Journal of Education Technology in High Education*. 15, 3 (2018) doi:10.1186/s41239-017-0087-5
5. Errington E.P. *Developing scenario-based learning: Practical insights for tertiary educators*. 2003. Palmerston North. Dunmore Press. pp. 9 – 20.
6. Gossman P., Stewart T., Jaspers M. & Chapman B. Integrating web-delivered problem-based learning scenarios to the curriculum. *Active Learning In Higher Education*. 2007. Vol. 8(2), pp. 139 – 153.
7. Graney J. Flipping Your EL Classroom: A Primer [El. resource] // http://newsmanager.commpartners.com/tesol/downloads/features/2013/2013-10_flippedclassrooms_graney.pdf.
8. Gros A. The design of smart educational environments. *Smart Learning Environments*. 2016. Vol. 3:15. DOI 10.1186/s40561-016-0039-x
9. Higginbotham G. Event-based learning: The benefits of positive pressure. *The language teacher*. 2009. pp. 15 – 18
10. Marshall H. Three reasons to flip your classroom [El. resource] // *Bilingual Basics*. August, 2013. - <http://newsmanager.commpartners.com/tesolbeis/issues/2013-08-28/6.html>.
11. Numento T., Uotila P. (2008) Events as Organisational Stories: an Event-Based Approach for Learning Media Production. In: Bruck P.A. (eds). 2008. *Multimedia and E-Content Trends*. Vieweg+Teubner. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-8348-9313-0_14 (accessed: 18.11.2019).
12. Pons P., Catala A., Jaen J., Customizing smart environments: A tabletop approach. *J. Ambient Intell. Smart Environ*. 2015. Vol. 7(4). pp. 511 – 533.
13. Sharples M., Adams A., Ferguson R., Gaved M., McAndrew P., Rienties B., Weller M. & Whitelock D. *Innovating Pedagogy 2014: Open University Innovation Report 3*. Milton Keynes: The Open University. 2014. 238
14. *Teacher Policy Development Guide. For Teachers' Education 2030*. UNESCO. France. 2015. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002352/235272e.pdf> (accessed: 18.11.2019).
15. *The OECD Handbook for Innovative Learning Environments*, OECD. Publishing. Paris. 2017. Available at: <https://www.oecd.org/education/the-oecd-handbook-for-innovative-learningenvironments-9789264277274-en.htm> (accessed: 18.11.2019).
16. Zawacki-Richter, O., Магнн, V.I., Bond, M. et al. Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators?. *International Journal of Education Technology in High Education*. 16, 39 (2019) doi:10.1186/s41239-019-0171-0/

MODERN METHODS AND TECHNOLOGIES OF TEACHING IN HIGHER

SCHOOL: OVERVIEW OF FOREIGN EXPERIENCE

Sheypak Keteryna Oleksandrivna
Lecture of the Philology at DSAEU

The article presents the results of foreign sources devoted to the description of teaching methods and technologies in higher education. The description of educational methods and technologies is carried out in the context of the main trends - the intensification of training, the creation of special environments and the digitalization of education. Such teaching methods and technologies are disclosed as blended learning, “flipped classroom”, eventbased learning, scenariobased learning; describes the practice of creating ecosystem and smart learning environment in educational organizations, the use of artificial intelligence. Conclusions are drawn about the possibilities of using the described educational methods and technologies in domestic education.

Keywords: *methods, technologies, training, high school, foreign sources, education.*

